

Demirel ve Cumhurbaşkanlığı

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Demirel'in cumhurbaşkanlığındaki görev süresinin bir dönem daha uzatılması doğrusu birkaç nedenden ötürü zor görünüyor. Her şeye rağmen seçilirse de bu durum az sonra değineceğim koşulları ortadan

kaldırmayacak; tersine onları doğrulamış olacak.

Ben, Demirel'in cumhurbaşkanlığı süresinin bir dönem daha uzatılmayacağını düşünüyorum. Çünkü, bu, öncelikle, Demirel'in, devletten daha güçlü bir kişi konumuna gelmesi demektir. Her ne kadar Demirel devletle, yani orduyla ve öteki güç odaklarıyla ilişkisini büyük bir dikkatle sürdürmüş ve onlardan görünür bir destek almış olsa da bu gerçek değişmez. Demirel, onların temsilcisi ya da aday olarak bu seçime girecek olsa bile o çevreler bu derecede ağırlık kazanmış birisinin cumhurbaşkanlığını herhalde onaylamayacaklardır.

İkincisi, Demirel'in bir dönem daha seçilmesi, son kırk yılda Türkiye'de, bunca oluşuma karşın, hiçbir şeyin değişmediği anlamına gelecektir. Kuşaklar farklılaş-

mış, sorunlar değişmiş, dünya ve Türkiye bir dönüşümden geçmiş buna karşın Demirel bir kez daha cumhurbaşkanı olmuşsa insanlar her şeyin bir yanılsama (illüzyon) olduğunu düşünür. Hele içinde yaşadığımız dönemde, devletin bütün kurumları ile tartışmaya açıldığı bir sırada bu olgunun yaşanması toplumsal bilinçte önemli bir yırtılma doğurur. Kaldı ki, tüm popülist eğilimlerine karşın (ki siyasal yaşamında bunun dışında bir tek kimliği yoktur Demirel'in), Demirel'in halk kitleleri tarafından 'daha fazla' benimsendiğini söylemek olanaksızdır. Üstelik, Türkiye'de halkın, kendisine söz hakkı verildiğinde sistemi temsil eden kimlik ve değerlerden uzak durduğu biliniyor. 1950 değişimi, 1965 AP iktidarı, 1983 ANAP hamlesi bu tavrın birer göstergesidir. Bugünkü Demirel kimin, gençliğin mi, işçi kesiminin mi, taşranın mı simgesidir? Bu sorunun cevabı ürkütücüdür.

Son husus ise şudur: Demirel'in cumhurbaşkanlığı seçimi bir süreç olarak değerlendirilirse çok yoğun pazarlıkların yapılması anlamına gelecektir. Bugün, belli kesimlerin Demirel ismini ortaya koymalarının nedeni aslında mevcut devlet boşluğunun, bu tür dalgalanmalarla daha fazla büyümesini engellemek içindir. Fakat bu eksik bir düşüncedir. Çünkü, Demirel

adı bu süreci hazırlamaktan öte hızlandıracaktır. Bugün, Demirel adının anılmasında elbette buraya bağlanabilecek önemli bir neden var. Yaşanan siyasal boşluk o derecede büyümüştür ki, o boşluğun içinde gerçeklik yitirilmiş ve ancak semboller anlam taşıyor gelmiştir. Demirel isteniyorsa bu onun adının bir gerçekliği değil, bir sembolü temsil ediyor olmasındandır.

Demirel'in bir kez daha cumhurbaşkanı seçilmesi belki son olarak başkanlık sistemi tartışmalarını gündeme getirecektir. Kırk yıllık siyasal birikimi ve sevgileriyle Demirel bu modelin işlemeyeceğini çok iyi bilir. Model hem genel olarak Türkiye'de bir hayatıyet bulamaz, hem de özel olarak Demirel'i o noktaya taşıyamaz.

Bütün bu oluşumun nedeni yeni bir aday bulunamaması mıdır? Devletin bir gelenek olduğu çok kez söylenmiştir. O gelenek yeni bir aday çıkarabilir. Sorun da zaten oradadır: Adayın gelenekle bütünleşmesinde. İstenen bu değildir. Çünkü, Demirel zaten o geleneğin somutlaşmış ifadesidir. Yenilik onu aşmak demektir. Bu olabilir mi? Olmaması 2000'in Demirel'inin 1964'ün Demirel'ini yenmesi, Türkiye'nin 1964'ten geriye gitmesidir! Buna da tepki gösterecek bizzat Demirel olmamalı mıdır?